

11.

Témakör: Nyelv és társadalom

Tétel: Az információs társadalom hatása a nyelvi érintkezésre

Az információs társadalom jellemzői, a nyelvi érintkezés új lehetőségeinek bemutatása
Napjaink új kommunikációs eszközei (internet, mobiltelefon) új lehetőségeket teremtettek a fejlett társadalmakban zajló kommunikációra. Az információ továbbításának gyorsasága az élet minden területén érezteti a hatását: az oktatásban, az egészségügyben, a közigazgatásban, a gazdasági életben stb. Ezért nevezik napjaink társadalmát információs társadalomnak. Például az egyetemekre, főiskolákra jelentkező diákok a ponthúzás éjszakáján SMS-ben megkaphatták, hová vették fel őket. Egy beteg összes vizsgálati eredményét világhálóra téve a kezelő kórház orvosai konzultálhatnak más kórházak orvosával. A televízióknak, a rádióknak vannak olyan műsorai, amelyeknek a betelefonáló személyek is aktív szereplői lehetnek. (A példákat lehetne még sorolni.)

A gyors információtovábbítás hat a nyelvi érintkezésre, a nyelvhasználatra. Megváltoztatja az emberek viselkedését is.

- Az SMS jellemzői: egy mobiltelefonon általában 160 karakternyi szöveg küldése lehetséges SMS-ben. Ez korlátozza a szövegalkotást, a küldő kénytelen rövid szöveget alkotni. Ezért elmarad a megszólítás, a köszönés, az aláírás. (A telefon azonosítja a küldőt a telefonszáma alapján.)

A karakterhiány miatt új (szabálytalan) rövidítések születnek: p1. sztem (szerintem), valsz (valószínű), , tdm (tudom), vok (vagyok), vki (valaki) stb. Számok, betűk, írásjelek kombinálása is helyettesíthet szavakat: p1. lx (egyszer), 7n (héten), 1et (egyet), + (meg), ?+ (kérdézd meg), mnd1 (mindegy) stb.

Az SMS-ezők megfelelnek a helyesírásról. A mondatokban a tulajdonneveket kisbetűvel kezdik (p1. abonynál), és az írásjeleken is „spórolnak”. Új jelenség a különböző karakterekből alkotott ún. hangulatjelek („szmájlik”) használata, melyek segítségével a küldő kifejezi leikiállapotát, hangulatát. Például :) — mosolygás, :D — nagy nevetés, :(— szomorúság, :\ — csalódottság, :P — nyelvnyújtás, :-8 — csók, :(— puszi stb.

A rövid szöveges üzenetek küldése nagyon népszerű. Magyarországon napi 3-4 millió SMS-t küldenek. Előnye, hogy olcsóbb, mint a telefonhívás, gyorsan elérhető a címzett, kevésbé zavarjuk meg tevékenységében, mint egy hívással.

- A mobiltelefonos beszélgetés jellemzői: elmarad a köszönés, a bemutatkozás. Helyette: „— Mondjad!”, „— Mondd!”. Nincs árnyalt fogalmazás, csak türelmetlen kérdések, utasítások. A beszédmodor gyakran ingerült, kapkodó.

- Az e-mail jellemzői: a nem hivatalos levelekben gyakran elmarad a hagyományos levélre jellemző forma: a megszólítás, a kapcsolatfelvétel és a lezárás. A hagyományos levél szerkezetéből csak a tárgyalás rész (a lényeg, az üzenet) marad meg, amely leggyakrabban csak néhány mondat.

Az új kommunikációs lehetőségek hallatlanul meggyorsították az információk továbbítását. Ez óriási előny, ugyanakkor borúlátó előrejelzéseket adnak közre a szociológusok. A felmérési eredmények azt jelzik, hogy a mobiltelefon használata miatt sokat durvult az emberek beszédmodora, viselkedése. A mobiltelefonok használóit a durva hangnem és a nyegleség jellemezheti. Brit adatok szerint a telefonálók negyven százaléka megfelelnek az alapvető udvariasságról telefonálás közben. A nyelvhasználat romlása figyelhető meg. A mobiltelefonia áldás és átok egyszerre. Előnye, hogy bármikor, bárhol hívhatjuk

egymást, és ugyanez hátrányos is, mert ismerőseink bárhol utolérhetnek minket. A néma, hangtalan üzemmódra kapcsolás még fegyver is lehet a családtagok, ismerősök ellen, mert azt is hihetik, hogy elbújunk előlük.

A durvaságok átszűrődnek a mindennapokba: az utcán mobilozók esetenként nem figyelnek a közlekedő emberekre, nekimennek másoknak, kiabálva telefonálnak. Az iskolákban a diákok órákon SMS-eznek, játszanak a telefonjaikkal, hang- és képfelvételeket készítenek.

Az e-mailezést talán kevésbé jellemzik e negatívumok.

Már **most is beszélünk egy újfajta nyelvi minőségről**. A történelemben a beszédet követte az írás, s most mintha **az élőbeszédhez visszatérő kommunikációs formával** találkozánk. Ma még írunk, de az új eszközökön sokszor úgy írunk, mintha beszélénk (levélbeszéd, internetes csevegés), a távirati tömörségű SMS pedig sok élőszóbeli megnyilvánulást is jellemez. Új nyelvi hatások, **változások indultak el, amelyek új nyelvi, gondolkodási minőséget hoznak létre**. Ma még csak azt látjuk, hogy az írásbeliségben megjelenik az élőbeszédre jellemző lazaság, szlenges írásmód jön létre, de holnap talán már a tovább okosított programok fogják leírni szövegeinket, és a mások szövegét eredeti hangon fogják előadni...

Mindenesetre érdemes odafigyelnünk a nyelvhasználatra, a nyelvi érintkezés illetanára.